

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพปัญหาเศรษฐกิจและปัญหาสังคมไทยในปัจจุบันที่เกิดขึ้น เป็นผลมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ไม่สมดุล ไม่คำนึงถึงความเหมาะสมกับบริบทของประเทศ ตลอดจนความพร้อมหรือภูมิสังคมของคนภายในประเทศ แต่พึ่งพิงความรู้ เทคโนโลยี เงินลงทุน จากภายนอกประเทศมากเกินไป และในการพัฒนานั้นได้ให้ความสำคัญกับแนวคิดเศรษฐกิจทุนนิยมซึ่งมีลักษณะที่เน้นการบริโภค การแสวงหาผลประโยชน์สูงสุด เน้นการแข่งขันและวัดความสำเร็จด้วยความมั่งคั่งที่เป็นตัวเงิน ตลอดจนความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสารที่ไร้พรมแดน ทำให้วัฒนธรรมจากภายนอกประเทศเข้าสู่สังคมไทยโดยขาดความรู้ที่จะกลั่นกรองที่ดี ได้ส่งผลกระทบต่อคุณค่าความเชื่อของคนในประเทศ (วิทยากร เชียงกูล, 2548) ขณะเดียวกันพฤติกรรมการดำรงชีวิตและการปฏิสัมพันธ์ของคนก็เปลี่ยนไป มีค่านิยมและพฤติกรรมที่เน้น วัตถุนิยมและการบริโภคนิยมมากขึ้น ความเป็นอยู่ การแต่งกายและการบริโภคอย่างฟุ่มเฟือย กระทั่งต่อวิถีชีวิตทำให้คนมีความสะดวกมากขึ้นแต่มีความสุขลดลง บางคนมีรายได้ไม่พอรายจ่าย มีหนี้สินเพิ่มขึ้น และความสัมพันธ์ของคนลดน้อยลง ขาดคุณธรรมจริยธรรมทางด้านจิตใจ ตลอดจนวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นบางอย่างได้เปลี่ยนไป

จากปัญหาดังกล่าว แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงได้ถูกบรรจุอยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ในส่วนที่ 3 แนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน มาตรา 78 (1) บริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปเพื่อการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศ อย่างยั่งยืน โดยต้องส่งเสริมการดำเนินการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติในภาพรวมเป็นสำคัญ ดังนั้นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงได้ถูกนำมาใช้เป็น กรอบแนวความคิดและทิศทางการพัฒนาประเทศ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 ได้ัญญัติแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาเป็นปณิธานทางการพัฒนาและบริหารประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน ในฐานะที่คนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาและในฐานะผู้ได้รับประโยชน์หรือได้รับผลกระทบโดยตรงจากการพัฒนา ขณะเดียวกันก็มุ่งการพัฒนาที่สมดุลทั้งด้านตัวคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและความเป็นอยู่ที่ดี แต่การพัฒนาดังกล่าวยังขาดความสมดุล ดังนั้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับ

ที่ 10 ยังคงยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ และพัฒนาที่ยึดคนเป็นศูนย์กลางเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและให้เกิดความสมดุล ทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านวัฒนธรรม และให้มีความพร้อมสามารถรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงจากภายนอกได้ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นประกอบด้วยหลักการ แนวคิด หลักสำคัญคือ ปรัชญา 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ประกอบด้วย 3 ห่วง คือ พอประมาณ คือความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ความมีเหตุผลเป็นการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลถูกต้องตามความจริง และหลักวิชาการ โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีเป็นการไม่ประมาท ไม่เสี่ยงเกินไปในการตัดสินใจใดๆ และเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น โดยมี 2 เงื่อนไข คือ เงื่อนไขความรู้ ซึ่งประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องรอบคอบ ระมัดระวัง และควมมีคุณธรรม คือความซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน อดทน แบ่งปัน ซึ่งจะ เป็นรากฐานของการดำเนินชีวิตให้เกิดความสงบสุข

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้รับการกล่าวถึงและเป็นที่ยอมรับในสังคมไทยมากขึ้น เมื่อมีการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปสู่ทุกภาคส่วนของสังคม ซึ่งการขับเคลื่อนก็มีเป้าหมายหลักเพื่อสร้างกระแสสังคมให้มีการนำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เป็นกรอบความคิดหรือส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในลักษณะที่สอดคล้องกับหน้าที่และบทบาทของแต่ละบุคคลได้อย่างเหมาะสม และสามารถนำไปสู่การปลูกฝัง ปรับเปลี่ยนจิตสำนึกและกระบวนทัศน์ในการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการที่จะทำให้อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากปรัชญามาสู่การปฏิบัติและกลายเป็นวัฒนธรรมหลักในการดำเนินชีวิตของคนในสังคมได้จำเป็นต้องมีกระบวนการหล่อหลอมให้ทุกคนมีความเชื่อมั่นและสามารถนำหลักการนี้ไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวันได้อย่างอัตโนมัติ เพราะคนเราเริ่มเรียนรู้จากครอบครัว จากคนรอบข้าง จากประสบการณ์ตรงหรือการดูซ้ำจากสื่อต่างๆ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ และการศึกษาก็เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้เกิดกระบวนการหล่อหลอมดังกล่าว (กระทรวงศึกษาธิการ, 2549)

นโยบายของรัฐบาลซึ่งได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาสังคมโดยองค์รวมนั้นไปที่การส่งเสริมความรัก ความสามัคคี ความสมานฉันท์ของคนไทยในชาติ ปฏิรูปสังคมไทยให้อยู่เย็นเป็นสุข ปฏิรูปการศึกษาโดยยึดหลักคุณธรรมนำความรู้ พัฒนาสุขภาวะของประชาชนให้ครอบคลุมทั้งทางกาย จิต สังคม และปัญญา สร้างความเข้มแข็งของทุกชุมชนท้องถิ่นให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีสันติสุขอย่างยั่งยืน ด้วยการ

นำแนวพระราชดำริเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการพัฒนาแบบพึ่งตนเองมากำหนดเป็นนโยบายให้หน่วยงานต่างๆ ในส่วนของสถานศึกษาให้ดำเนินการตามบริบทของแต่ละสถานศึกษานำเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ ผสมผสานไปกับการเรียนการสอนปกติอย่างสอดคล้องไม่แปลกแยก

ครูเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในในการจัดการศึกษา เป็นคนที่มีคุณค่าและมีความเสียสละในการพัฒนาเด็กและเยาวชนของประเทศให้มีคุณภาพ เป็นผู้ถ่ายทอดความรัก ความรู้และเป็นผู้ที่จะกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคม หากครูจะถ่ายทอดหรือต้องการให้นักเรียนของตนเป็นอย่างไร ครูจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องนั้นๆ เสียก่อน เด็กมักเลียนแบบอย่างดูและฟังในสิ่งที่ครูเป็น เพราะหน้าที่ของครูประการแรก คือ ส่งเสริมความรู้โดยถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพแก่ลูกศิษย์ ประการที่สอง ชี้นำรูปแบบการดำเนินชีวิตที่ดีให้แก่ศิษย์ ครูจึงเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญ ในการถ่ายทอดความรู้ ปลูกฝัง สร้างค่านิยมจากการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อมและทางด้านวัฒนธรรม รวมถึงการปรับปรุงคุณภาพของการศึกษาทั้งในด้านเนื้อหาและวิธีการสอน เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรู้และคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ต้องอาศัยกลไกให้ครูมีแนวคิดและดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมุ่งเน้นให้ครูหันมาดำเนินชีวิตตามปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง จนสามารถเป็นแบบอย่างให้ผู้เรียนไปพร้อมกับการถ่ายทอดความรู้ตามหลักสูตร มีการส่งเสริมครูต้นแบบที่ดำเนิน ชีวิตตามแนวทางนี้ให้เป็นที่รู้จัก โดยการไม่ก่อหนี้สิน ไม่ใช้จ่ายเกินตัว มีการออมทรัพย์ รวมถึงการ ส่งเสริมการทำอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ โดยไม่กระทบต่อการปฏิบัติภารกิจครู (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2550)

ในปัจจุบันครูอยู่ในสภาพแวดล้อมการพัฒนาทางเศรษฐกิจการเมืองแบบแข่งขันหาเงินเพื่อการบริโภคมากขึ้น ค่าครองชีพที่สูงขึ้น เงินเดือนไม่พอใช้จ่ายในการครองชีพ ครูร้อยละ 90 เป็นหนี้มาก ครูต้องหารายได้เสริม เช่น สอนพิเศษ ขายสินค้าทางตรง ขายประกันชีวิต แต่ส่วนหนึ่งเพราะครูมีค่านิยมที่บริโภคสูงเกินฐานะ เช่นการซื้อรถยนต์ ซื้อเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ แบบผ่อนส่งหรือเอาไปลงทุนทำงานหารายได้เสริม ทำให้การสอนในชั้นเรียนมีคุณภาพลดลง ความเอาใจใส่และคุณธรรมของครูลดลงจำนวนมาก ปัญหานี้เกิดขึ้นทั้งในกลุ่มครูอาจารย์ทุกระดับ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2549) บางคนมาจากครอบครัวที่อดคึด ฐานะพื้นฐานไม่ดี เมื่อเกิดปัญหาหรืออุบัติเหตุในชีวิต เช่นเจ็บไข้ได้ป่วย ประสบปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัยหรือบางครั้งต้องจำเป็นใช้รถ ก็จะทำให้ตกอยู่ในบ่วงของหนี้สินได้ง่าย ส่วนอีกประเภทหนึ่งคือผู้ที่ไม่ระมัดระวังเรื่องการใช้จ่ายใช้จ่ายเกินความสามารถในการหารายได้ ทำให้เกิดปัญหาหนี้สิน (ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม, 2551) ปัญหานี้สินครู ถือได้ว่ามีผลลบต่อภาพพจน์ของครูในภาพรวม

ทำให้ครูขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ ขาดความมั่นใจ คุณภาพในการสอนลดลง ส่งผลให้ผลผลิตทางการศึกษาขาดคุณภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2549)

เนื่องจากปัญหานี้สืบเนื่องขึ้นกับครูทุกระดับ รวมถึงครูที่สังกัดโรงเรียนเทศบาลนครขอนแก่นเนื่องจากครูอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมการพัฒนาทางเศรษฐกิจแบบแข่งขันหาเงินเพื่อการบริโภคมากขึ้น ซึ่งในเขตอำเภอเมืองขอนแก่นซึ่งถือได้ว่าเป็นศูนย์กลางความเจริญของภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีการขยายตัวทางด้านประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต้องประสบกับปัญหาเศรษฐกิจของประเทศที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ค่าครองชีพที่สูงขึ้น ทำให้ครูต้องดำเนินชีวิตแบบแข่งขันในการประกอบอาชีพ มีภาระหน้าที่การทำงานเพิ่มขึ้น ทั้งในการสอน การดำรงชีวิตและการดูแลครอบครัว ค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นไม่ว่าจะเป็นด้านที่อยู่อาศัย การบริโภค บางครั้งรายรับไม่พอกับรายได้ อีกส่วนหนึ่งมาจากพฤติกรรมการบริโภคของข้าราชการครูในเขตเทศบาลพบว่า มีพฤติกรรมการบริโภคในด้านเครื่องนุ่งห่มและเครื่องแต่งกาย ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการรับบริการ ด้านสิ่งบันเทิงเริงรมย์ ด้านสิ่งเสพติดมีนเมา ด้านการพนัน และด้านการใช้เวลาอยู่ในระดับสูง (ทรงฤทธิ์ หาญวงษา, 2542) และจากการวิจัยบทบาทของครูในการส่งเสริมความรู้เศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า ครูมีบทบาทในการส่งเสริมความรู้เศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับต่ำและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติบทบาทของครู ได้แก่ เจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนการสอนเศรษฐกิจพอเพียง การสนับสนุนจากหน่วยงานเอกชน การสนับสนุนจากโรงเรียน และรายวิชาที่สอน (พัฒนาภรณ์ ฉัตรวิโรจน์, 2545) อย่างไรก็ตามการดำเนินนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการจะประสบผลสำเร็จได้จะต้องกำหนดกลไกส่งเสริมให้ครูมีแนวคิดและดำเนินชีวิตสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการพัฒนาแนวทางการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงของครู โดยมุ่งเน้นให้ครูหันมาดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจนสามารถเป็นแบบอย่างให้ผู้เรียนไปพร้อมกับการถ่ายทอดความรู้ตามหลักสูตร โดยส่งเสริมครูต้นแบบที่ดำเนินชีวิตตามแนวทางนี้ให้เป็นที่รู้จัก โดยการไม่ก่อหนี้สิน ไม่ใช้จ่ายเกินตัว มีการออมทรัพย์ รวมถึงการที่รู้จักการทำอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ โดยไม่กระทบต่อการปฏิบัติภารกิจครู (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2550)

จากความสำเร็จและเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะทำการศึกษารูปแบบดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรมของครู โดยเฉพาะครูเทศบาลนครขอนแก่นซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทที่สำคัญในการนำแนวคิดและการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจนสามารถเป็นแบบอย่างให้ผู้เรียนไปพร้อมกับการถ่ายทอดความรู้ตามหลักสูตรที่ได้บรรจุไว้ในหลักสูตรการศึกษาทุกระดับ โดยเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ฝึกฝนให้เด็กและเยาวชน

คิดวิเคราะห์เป็น ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และสร้างค่านิยมในการทำตนให้เป็นประโยชน์ ต่อสังคม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ความพยายามดังกล่าวจะได้ผลก็ต่อเมื่อครูเห็นคุณค่า มีความศรัทธา และมีแรงจูงใจในการดำเนินชีวิตสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านวัฒนธรรม ของครู สังกัดโรงเรียนเทศบาลนครขอนแก่น

2.2 เพื่อศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของครูสังกัดโรงเรียนเทศบาลนครขอนแก่น

3. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ ด้านวัฒนธรรม ของครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น จำนวน 11 โรงเรียน

3.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ พนักงานครู และผู้บริหาร สังกัดโรงเรียนเทศบาลนครขอนแก่น ในปีการศึกษา 2552 จำนวน 499 คน

3.2 ตัวแปรที่ศึกษา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษากำหนดตัวแปรซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1) รูปแบบการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านเศรษฐกิจ ผู้วิจัยได้ศึกษาในประเด็นดังต่อไปนี้

1.1) มีการวางแผนรายรับกับรายจ่าย

1.2) ประกอบอาชีพโดยการพึ่งตนเอง

1.3) ลดค่าใช้จ่าย ประหยัดด้านของกินของใช้

1.4) มีการออมเงิน หรือมีสวัสดิการเช่น การซื้อประกันชีวิต ประกัน

สุขภาพ หรือ สวัสดิการต่างๆ

2) รูปแบบการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านสังคม ผู้วิจัยได้ศึกษาในประเด็นดังต่อไปนี้

2.1) ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน

2.2) ความสัมพันธ์กับครอบครัว

2.3) การมีส่วนช่วยเหลือสังคม

2.4) ทักษะคิดต่อการทำงาน เพื่อนร่วมงาน ผู้บริหารและคนรอบข้าง

3) รูปแบบการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยได้ศึกษาในประเด็นดังต่อไปนี้

3.1) รู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างรอบคอบ

3.2) เลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด

3.3) อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3.4) รู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการและ

สภาพแวดล้อม

4) รูปแบบการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านวัฒนธรรม ผู้วิจัยได้ศึกษาในประเด็นดังต่อไปนี้

4.1) เห็นประโยชน์และคุณค่าของ ภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น

4.2) พัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาก่อให้เกิดประโยชน์

4.3) มีส่วนร่วมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น

4.4) รู้จักเลือกรับและแยกแยะวัฒนธรรมอื่นๆ

4. นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง** หมายถึง แนวทางการดำเนินชีวิตที่เกี่ยวข้องกับทุกคนทุกระดับ มีความพอเพียง มีความพอดี พอประมาณ ความมีเหตุผล สามารถดำเนินชีวิตที่พึ่งพาตนเองได้โดยที่ ต้องมีความรู้ ตั้งอยู่ในความไม่ประมาท ไม่เสี่ยงจนเกินไป มีคุณธรรมอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขและ สร้างภูมิคุ้มกันให้กับตนเอง

2. **รูปแบบการดำเนินชีวิต** หมายถึง ลักษณะหรือวิถีการดำเนินชีวิตที่แสดงออกมาในรูปของกิจกรรม ความสนใจ ความคิดเห็นของครูสังกัดโรงเรียนเทศบาลนครขอนแก่น แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

2.1 **การดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านเศรษฐกิจ** หมายถึง ระดับการปฏิบัติในการดำเนินชีวิตเกี่ยวกับการวางแผนด้านการเงิน การบันทึกรายรับกับรายจ่าย การลดค่าใช้จ่ายในสิ่งที่ไม่จำเป็น ความประหยัดด้านของกินของใช้ การออมเงิน หรือการมีสวัสดิการเช่น การซื้อประกันชีวิต ประกันสุขภาพ หรือสวัสดิการต่างๆ

2.2 การดำเนินชีวิตที่สอดคล้องตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านสังคม หมายถึง ระดับการปฏิบัติในการดำเนินชีวิตที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน ความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัว การมีส่วนช่วยเหลือสังคม การมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานและเพื่อนร่วมงาน ตลอดจนผู้บริหาร และคนรอบข้าง

2.3 การดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ระดับการปฏิบัติในการดำเนินชีวิตในการรู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างรอบคอบ การเลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การรู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการและสภาพแวดล้อม

2.4 การดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านวัฒนธรรม หมายถึง ระดับการปฏิบัติในการดำเนินชีวิตที่เห็นประโยชน์และคุณค่าของ ภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาก่อให้เกิดประโยชน์ มีส่วนร่วมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น รู้จักเลือกรับและแยกแยะวัฒนธรรมอื่นๆ

ครูเทศบาล หมายถึง พนักงานครูเทศบาล และผู้บริหาร ของโรงเรียนในสังกัด โรงเรียนเทศบาลนครขอนแก่น

โรงเรียนเทศบาลนครขอนแก่น หมายถึง โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น มีทั้งหมด 11 โรงเรียน ประกอบด้วย

1. โรงเรียนเทศบาลสวนสนุก
2. โรงเรียนเทศบาลวัดกลาง
3. โรงเรียนเทศบาลคุ้มหนองคู
4. โรงเรียนเทศบาลบ้านโนนทัน
5. โรงเรียนเทศบาลบ้านหนองใหญ่
6. โรงเรียนเทศบาลบ้านโนนหนองวัด
7. โรงเรียนเทศบาลบ้านโนนชัย
8. โรงเรียนเทศบาลบ้านสามเหลี่ยม
9. โรงเรียนเทศบาลบ้านหนองแวง
10. โรงเรียนเทศบาลบ้านดุม
11. โรงเรียนเทศบาลบ้านศรีฐาน

5. ประโยชน์ที่ได้รับ

5.1 ครูสังกัดโรงเรียนเทศบาลนครขอนแก่นสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการให้ความรู้เกี่ยวกับกับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่นักเรียน

5.2 โรงเรียนและสถาบันการศึกษาในจังหวัดขอนแก่นใช้เป็นข้อมูลในการสนับสนุนส่งเสริม และประชาสัมพันธ์เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

5.3 โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่นและเขตพื้นที่การศึกษาร่วมมือในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสามารถใช้เป็นตัวอย่างในการเรียนรู้การดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่ผู้ที่สนใจจะศึกษาต่อไป